

18. Зовнішня політика Японії на початку ХХ століття

Артем Курас, Олександр Пилипенко

Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

Вступ. Зовнішня політика Японії в першій половині ХХ ст. представляє інтерес з точки зору зміни геополітичної ситуації в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні напередодні та в роки Другої світової війни, і зміни сформованої після Першої світової війни Версальсько-Вашингтонської системи.

Матеріали і методи. Дослідженню японської геополітики в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні присвячені чисельні праці зарубіжних вчених: праця професора Міжнародного інституту стратегічних досліджень Чальза Мессенджера «Енциклопедія війн ХХ століття», «Історія другої світової війни» Курта Фон Тішпельскірха. Зовнішній політиці Японії напередодні Другої світової війни присвячені наступні праці: «Вторая мировая война 1939–1945 гг.», «История Великой Отечественной войны», праця Ф.Д. Волкова «тайное становится явным», наукова стаття А.А. Кошкина «Почему Япония не напала на СССР» і фундаментальне дослідження Нігматуліна Р.М. «Внешняя политика Японии накануне Второй мировой войны».

Результати. Після Першої світової війни, Японія втрачає свій вплив у Китаї та Тихоокеанському регіоні. Рішення Вашингтонської конференції 1922 р. про скорочення японського військового флоту викликали в країні появу право радикальних шовіністичних організацій. За мовчазної згоди країн Західної Європи і США Японія спрямовує вектор своєї агресії проти Маньчжурії. Одночасно її уряд підтримував «політику відкритих дверей» щодо Китаю. Американські лідери Вудро Вільсон та Герберт Гувер прагнули зробити із Японії свого союзника у справі неокolonізації Азійсько-Тихоокеанського регіону і усіяло загравали з японським імператором, закриваючи очі на його спосіб вирішення власних проблем. Американська Адміністрація В. Вільсона та Г. Гувера не приділяла особливої уваги зростаючій могутності союзника. Британія і Франція вели схожу політику щодо Японії. У квітні 1927 р. до влади прийшов уряд лідера партії Сейюкай (Товариство політичних друзів) – генерала Танака (1863–1929). Він був одним з організаторів японської інтервенції на території Радянського Союзу. Він розробив план загарбання Китаю, відомий під назвою «Меморандум Танаки». Під його впливом сформувалась у 20-х роках ХХ ст. зовнішньополітична концепція Японії.

На початку липня 1927 р. в Токіо відбулася «східна конференція» за участю представників міністерства іноземних справ, військового, морського міністерств, Генерального штабу. На розгляд конференції було винесено одне питання «Про основи японської політики у Китаї». З підсумкового документу конференції випливає наступне: «...для того, щоб завоювати світ, ми повинні спочатку завоювати Китай...Заволодівши ресурсами Китаю, ми перейдемо до захоплення Малої Азії, Центральної Азії, і Європи...». У відповідності з прийнятою доктриною, японські збройні сили у вересні 1931 р. розпочали планомірне захоплення Китаю. До початку наступного року японські війська окупували Південну Маньчжурію і місто Мукден (Шеньян). Вашингтон спробував опротестувати ці дії. Наприкінці 1934 р. Японія в односторонньому порядку денонсувала рішення Вашингтонської конференції і почала здійснення військової реформи й модернізацію власної армії і флоту. Внаслідок цього країна отримала один із найпотужніших військово-морських флотів у світі, який не поступався американському і міг переміщуватись на великі відстані.

Висновки. Отже, провідні країни світу проводили політику лавірування і подвійних стандартів. Керівництво Великобританії, Франції, США вбачали у Японії ключового союзника у боротьбі з комуністичним режимом в Радянському Союзі. Переможені Берлін і Рим вбачали в Токіо реального партнера у зруйнуванні Версальсько-Вашингтонської системи і перебудові світу. Спроби США задовольнити амбіції Токіо за рахунок північного Китаю провалились. Японія продовжувала експансіоністську політику на далекому Сході.

Література.

1. Кошкин А. Тень Цусимы длиной в век. Факты. Документы / А. Кошкин. – М.: Олма-Пресс, 2003.
2. История Японии. – М.: Наука, 1997.
3. Мессенджер Ч. Энциклопедия войн XX века / Ч. Мессенджер. – М.: КСМО-ПРЕСС, 2000.